СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р *Добринка Чанкова* **–** преподавател по Наказателен процес в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски”- Благоевград, член на научното жури за публична защита на дисертационния труд на

Станислава Иванова Начева

задочен докторант към Секция „Наказателноправни науки” при Института за държавата и правото при БАН, на тема

„Презумпцията за невиновност в наказателния процес“

за получаване на образователната и научна степен ДОКТОР в Научна област 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.6 Право, Научна специалност Наказателен процес

1.Кратко представяне на докторанта и процедурата

Станислава Начева е завършила Право в Университета Монпелие 1 - Франция, с профил Наказателно право и Наказателни практики. Владее отлично френски и английски език и умело ги прилага. Има широки интереси и познания не само в областта на правото, в т.ч. на наказателно-процесуалното право, но и в други области, които са предпоставка за развитие.

През 2012 г. е зачислена за задочен докторант по Наказателен процес в Института за държавата и правото при БАН. След успешно изпълнение на дейностите, предвидени в индивидуалния учебен план, през 2017 г. е отчислена с право на защита. Проведено е предварително обсъждане на дисертационния труд и той е насочен към публична защита.

2.Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Най-напред би следвало да се адмирира смелостта на докторанта да се заеме с толкова отдавнашна, изследвана и до голяма степен статична проблематика.Без съмнение, темата е от изключителна важност за съвременния наказателния процес, негов непоклатим институт. Макар и да съществуват множество отделни проучвания у нас и в чужбина, свързани с темата на дисертацията, те са или разработени твърде отдавна във времето, или фрагментарно третират отделни аспекти на проблема. В българската научна литература липсва съвременно, комплексно и задълбочено изследване на този толкова значим социален, личен и правен въпрос. Това прави настоящия дисертационен труд напълно релевантен, актуален и обоснован от научна, а и от практическа гледна точка.

Дисертационният труд е в обем от 185 страници и се състои от увод, три глави, заключение, библиография и приложения. Съдържа 218 бележки под линия на литература, законодателство и съдебна практика. Библиографската справка включва 39 използвани източници на кирилица и 57 на латиница. Представен е азбучен указател на 94 проучени и цитирани решения на Европейския съд по

правата на човека. Това свидетелства за широкия научен инструментариум, който е приложен в изследването.

Логично, в **глава първа** се съдържа исторически анализ, обобщение и систематизация на вече съществуващите теории, позиции и схващания относно презумпцията за невиновност. Макар и малко разхвърлен и в общата архитектура на дисертацията, този анализ е ценен. Именно на база на него докторантът търси и до голяма степен намира нови нюанси, макар и не винаги с фундаментално значение, подпомагащи разбирането и правилното съблюдаване на презумпцията. Дисертантът демонстрира много добро познаване на тази историческа проблематика. За пръв път в българската процесуална литература е анализирана и най-новата Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство в частта ѝ относно презумпцията за невиновност. Изведени са важни акценти с практическо значение. Същевременно, в известна степен хипертрофирани са ролята и значението, които се отдават на Директивата. На нея е отделено много внимание, а тя не винаги носи съществена добавена стойност към трайно установените в теорията положения.

Глава втора е посветена на същността на презумпцията за невиновност. Задълбочено и детайлно е изследвана нейната природа - дали тя е само презумпция, фикция, обективно правно положение, гаранция на основното право на защита или правен принцип. Метаанализът на теориите и сравнителното законодателство е донякъде оправдан, но не намирам за най-съществено къде точно

ще ситуираме презумпцията в утвърдената правна терминология - важно е тя да се спазва. Оценявам обаче усилията и приведените аргументи от докторанта, макар че в тази част тя излиза от централната проблематика и по-скоро тангира към общотеоретични въпроси.

В **глава трета** са изследвани правните последици на презумпцията за невиновност - нейния ефект върху тежестта на доказване, релацията със самопризнанието, взаимовръзката и съотнасянето презумпция - мерки за процесуална принуда и др. Като особено ценен намирам раздела за перманентния конфликт между презумпцията за невиновност и свободата на словото. На практика тези кларификации, и на най-малките детайли, са най-съществено в труда. Полезността на работата виждам в акцента върху проекциите, които има презумпцията в процеса и извън него, в дължимото поведение на ангажираните лица и органи вътре и вън от него, в т. ч. разпространението на информация, медийната свобода, свободата на словото и т. н.

Следва специално да се изтъкне, че работата в голяма степен е фондирана на множество решения на ЕСПЧ /за предпочитане пред Съда в Страсбург/, което само по себе си е положителен знак. Същевременно, богатата практика на съда е по-скоро коментирана, отколкото анализирана и обобщена. Може да се твърди, че в тази й част тя е доста „еластична“, непоследователна, некатегорична. Считам, че прекалено либералният подход на ЕСПЧ в редица случаи засяга, разколебава презумпцията, вместо да я утвърждава. Някои решения на съда, като това по делото Мъри с/у Обединеното кралство, по-скоро се приемат за спорни. В този смисъл, а и като

цяло, може да бъде още по-ясно откроена позицията на докторанта - кога тя брани презумпцията *sui generis* и кога допуска интервениране и респ. неговия интензитет, който все пак да не я засяга.

Считам, че работата само би спечелила, ако се излезе още малко извън добре изследваните коловози и, например, се разгледа релацията презумпцията за невиновност - превантивно задържане, познато на редица страни, като Норвегия например. Следва да се подчертае, че е направен, макар и начален опит, да се интерпретира приложението на презумпцията в процес на медиация по наказателни дела, която дори все още е неуредена у нас. Така трудът придобива по-широки, съвременни измерения, дори футуристична стойност, но анализът в тази част следва да се задълбочи.

Препоръчвам употребата на сегашно историческо време вместо изразяване в първо лице.

Без съмнение, дисертационният труд представлява солидно научно и практически значимо изследване. Възприетата методология е правилна и тя логично води до верни изводи. Трудът отговаря на съвременните стандарти и ниво на познание. Авторефератът е изготвен като цяло съгласно изискванията.

Публикациите на дисертанта са достатъчно - 6, но изключително на български език. Тъй като темата е универсална и проблемът - глобален, и може да се прояви интерес от учени и практици от други страни, препоръчвам авторът да публикува в чужбина, като по този начин провери своите идеи.

3.Заключение

Задачата, която си е поставил докторантът, е амбициозна и изключително трудна, но е изпълнена успешно. В представения дисертационен труд се съдържат научни и научно-приложни резултати с оригинален принос за изследваната проблематика, поради което смятам, че същият отговаря по структура и съдържание на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР”.

В заключение, давам положителна оценка на дисертационния труд на докторанта Станислава Иванова Начева и считам, че тя трябва да получи образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 3.6 Право /Наказателен процес/.

Член на научното жури:

26.08.2017г. Проф. д-р Д. Чанкова